

EGE BÖLGESİ SANAYİ ODASI'NIN 2017 YILI ÜRETİMDEN SATIŞLARINA GÖRE 100 BÜYÜK SANAYİ KURULUŞU DEĞERLENDİRMESİ

Ender YORGANCILAR
Yönetim Kurulu Başkanı

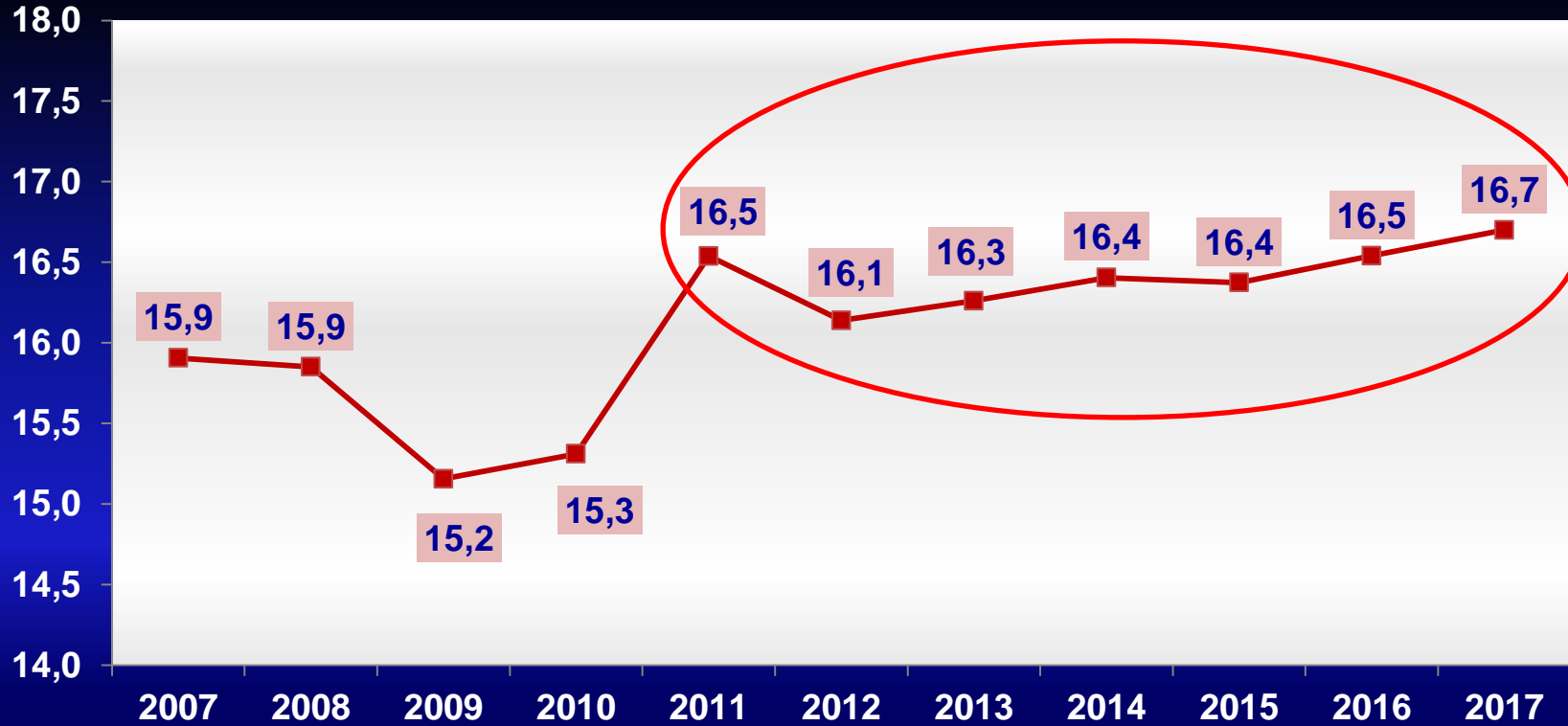
25 Mayıs 2018

GÖSTERGELERLE TÜRKİYE	2015	2016	2017
Büyüme Oranı (%)	6,1	2,9	7,4
İmalat Sanayi Büyüme Oranı (%)	5,9	3,9	8,8
Toplam Sanayi Üretim Endeksi (Yıllık Ortalama % Değişim)	3,3	1,8	8,9
İhracat (Bir Önceki Yıla Göre % Değişim)	-8,7	-0,9	10,2
İthalat (Bir Önceki Yıla Göre % Değişim)	-14,4	-4,1	17,7
PMI verisi	49,6	48,8	52,8
Teşvikli Yatırımlar - Milyon TL	100.554	98.403	178.938
İmalat Sanayide Teşvikli Yatırımlar - Milyon TL (Toplam İçindeki Payı %)	25.485 (%25,3)	25.074 (25,5)	40.060 (%22,4)
TÜFE enflasyonu (%)	8,81	8,53	11,92
Kapasite Kullanım Oranı (%)	76,8	77,4	79,0
Protesto Edilen Senet Tutarı (Milyon TL)	10.081	12.288	12.686
Özel Sektörün Dış Borcu (Milyar \$)	282	284	316
İşsizlik Oranı (%)	10,3	10,9	10,9
Elektrik Tüketiminde Sanayi Payı (%)	40,8	42,4	42,1
Mevduat Faizi (%)	9,9	10,3	11,3
Ticari Kredi Faizi (%)	14,1	15,2	16,0
Dolar Kuru Artış Oranı (%)	24	11	21
Dünya Mal Ticareti Hacmi	2,7	1,8	4,7

1. 2017 yılında potansiyelinin üzerindeki **büyümede; hem iç hem de dış talep etkili** olmuş yani çift kanatlı bir büyüme yaşanmıştır.
2. 2017 yılında **inşaat yatırımlarının %12** büyümesi sevindirici, **imalat sanayinin %8,8** büyümesi olumlu ama **makine-teçhizat yatırımlarının binde 7** büyümesi düşündürücüdür.
3. Büyüme büyük ölçüde **genişletici maliye politikaları ve kurlardaki artış** tarafından şekillendirilmiştir.
4. Genişletici politikalar sonucu **Devlet bütçesi** 47,3 milyar TL ile 2009 yılından sonraki **en yüksek açığı** vermiştir.
5. 2017 yılında **ilave 984 bin kişiye istihdam** sağlanmış, işsizlik yüzde 10,9 düzeyinde kalmıştır.
6. Bu büyüme **yüksek enflasyon ve yüksek cari açık** yaratmıştır.
7. **Enflasyon ve faizlerdeki artış** girişimcilerin finansman maliyetlerine önemli artışlar getirmiştir.
8. **Merkez Bankası** ekonomiyi yönlendirmede geç ve yetersiz kalmıştır.
9. 2017 yılında İmalat sanayi ihracatında 147 milyar dolar ile rekor kırılırken, 2013 yılından (196 milyar dolar) sonraki **ikinci büyük (190 milyar dolar) ithalat düzeyi** gerçekleşmiştir.
10. Sanayi sektöründe, 2010 yılından (%10) sonraki en yüksek **işgücü verimlilik artışı** (%6) yaşanmıştır.

Yeni seriye göre alınmış veriler değerlendirildiğinde; geçmişte %20'nin üstünde yer alan, Almanya'da yaklaşık %23, G.Kore'de %29,5 olan payın ülkemizde **%16**'da takılı kaldığını görüyoruz. Geçmiş yıllara göre az da olsa bir yükseliş söz konusudur. Ancak, veriler Türkiye'yi büyük hedeflere götürecektir düzeylerden uzaktır.

Kaynak: TÜİK, Yeni seri,

➤ ÜRETİMDEN SATIŞLARINA GÖRE BÜYÜK SANAYİ KURULUŞLARI ANKET ÇALIŞMASI ODAMIZ TARAFINDAN **36** YILDIR ARALIKSIZ DEVAM ETTİRİLMEKTEDİR.

➤ 2017 YILI ÜRETİMDEN SATIŞLARINA GÖRE EGE BÖLGESİ SANAYİ ODASI'NIN ÜYESİ OLAN LİSTEDEKİ 100 FİRMANIN;

73 tanesinin üretim yeri sadece İZMİR'dir.

14 tanesi KONSOLİDE olup,

13 firmanın da üretimi BÖLGE ağırlıklıdır.

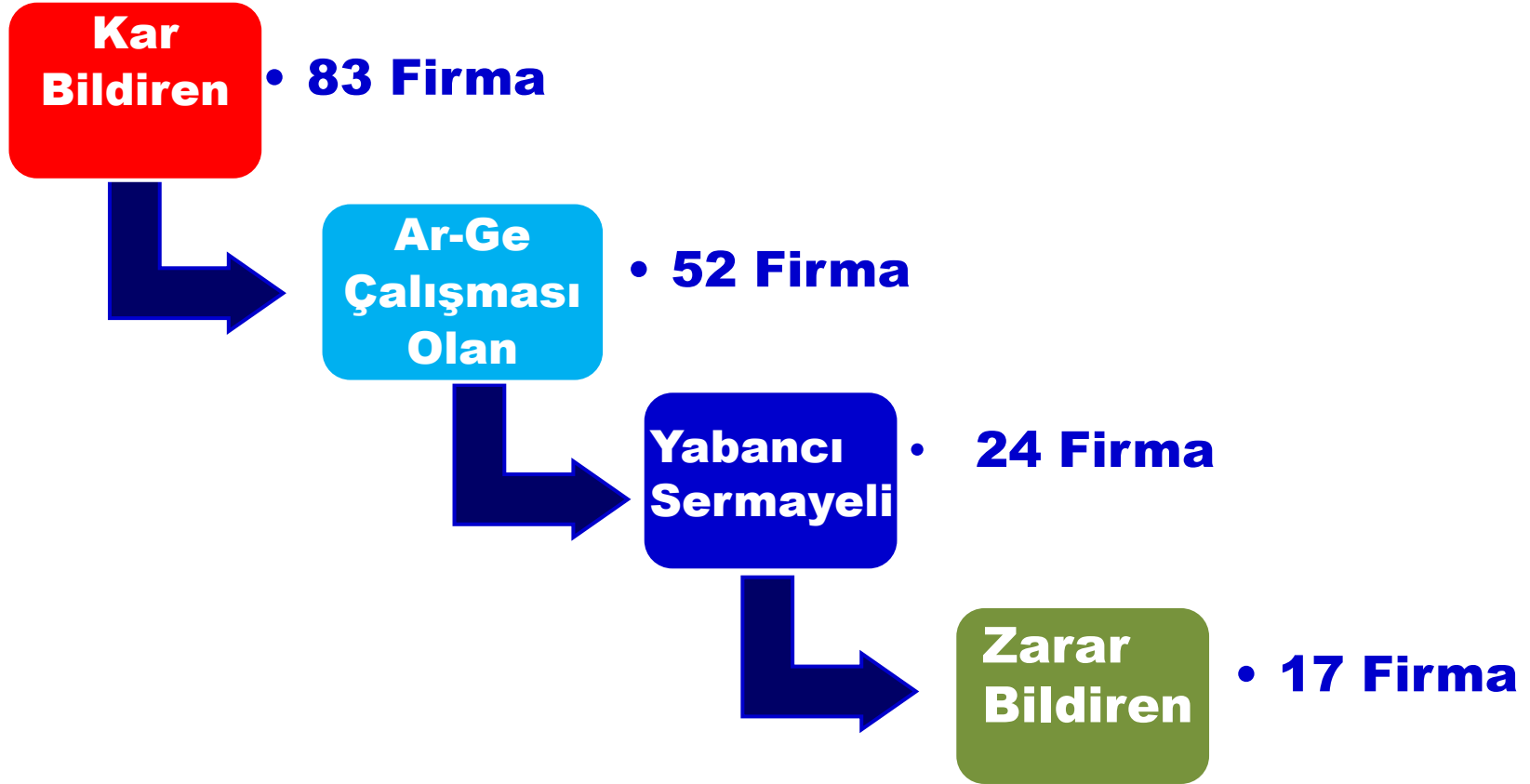
➤ İLK 100 FİRMA İÇİNDE GEÇEN YILA GÖRE;

18 firmanın sırasında YÜKSELME,

63 firmanın sırasında DÜŞME gözlenirken,

7 firma sırasını KORUMUŞ,

12 firma da listeye YENİ girmiştir.

100 BÜYÜK FİRMANIN SEKTÖRLER İTİBARIYLA ÜRETİMDEN SATIŞLARI

Sektör	Firma Sayısı	Üretimden Satışlar (TL)	Toplam İçindeki Pay (%)	2016/2017 Değişim Oranı (%)
KİMYA VE KİMYASAL ÜRÜNLER SANAYİ	19	29.345.511.550	44,3	45,4
GIDA SANAYİ	27	14.351.833.513	21,7	36,6
DEMİR-ÇELİK, METAL VE DÖKÜM SANAYİ	15	8.146.463.550	12,3	66,2
TAŞIT VE OTOMOTİV YAN SANAYİ	10	4.559.126.798	6,9	31,0
MADEN, TOPRAK, MERMER ve CAM SANAYİ	7	3.644.510.849	5,5	18,6
TEKSTİL VE DERİ ÜRÜNLERİ SANAYİ	8	2.998.864.068	4,5	22,6
KAĞIT VE BASIM SANAYİ	6	1.455.706.358	2,2	12,8
MAKİNA SANAYİ	3	688.682.559	1,0	32,0
ELEKTRİK-ELEKTRONİK SANAYİ	3	520.293.383	0,8	13,1
İNŞAAT SANAYİ	1	401.035.312	0,6	9,8
AĞAÇ VE MOBİLYA SANAYİ	1	149.505.171	0,2	29,6

Üretimden satışlar itibariyle 100 büyük firmanın **%78.3'ü kimya, gıda ve demir-çelik sektöründe** yoğunlaşmıştır.

ÜRETİMDEN SATIŞLARINA GÖRE İLK 10 ÜYEMİZ

SIRA	FİRMA	ÜRETİMDEN SATIŞLAR (TL)
1	TÜPRAŞ A.Ş İZMİR RAFİNERİ MÜDÜRLÜĞÜ (KONS.)	17.212.444.984
2	PETKİM PETROKİMYA HOLDİNG A.Ş.	6.473.545.885
3	PHILSA PHILIP MORRIS A.Ş.-TORBALI ŞUBESİ	2.935.246.082
4	İZMİR DEMİR ÇELİK SANAYİ A.Ş.	2.526.646.667
5	ABALIOĞLU YEM-SOYA VE TEKSTİL A.Ş. ENTEGRE TESİSİ ŞUBESİ (KONS.)	1.887.077.383
6	BMC OTOMOTİV A.Ş.-İZMİR PINARBAŞI ŞUBESİ	1.622.233.974
7	JTI TÜTÜN ÜRÜNLERİ A.Ş.	1.380.441.340
8	X	XX
9	ÖZKAN DEMİR ÇELİK A.Ş.	1.043.105.739
10	İMBAT MADENCİLİK A.Ş.	974.230.184

İlk 10 firma, 100 büyük firmanın üretimden satışlarının **%56,2'sini** gerçekleştirmektedir.

2016/2017	CARİ DEĞİŞİM (%)	REEL DEĞİŞİM (%)
ÜRETİMDEN SATIŞLAR	40	26,3
TOPLAM CİRO	40	26,1
ÜRETİM DIŞI DİĞER GELİRLER	21	9,3
NET KAR	84	66,3
ÖZKAYNAK	23	10,7
NET AKTİF	19	7,5
FAİZ GİDERLERİ	65	48,8
BORÇLAR	17	5,9
BİLANÇO ZARARI	-52	-56,4

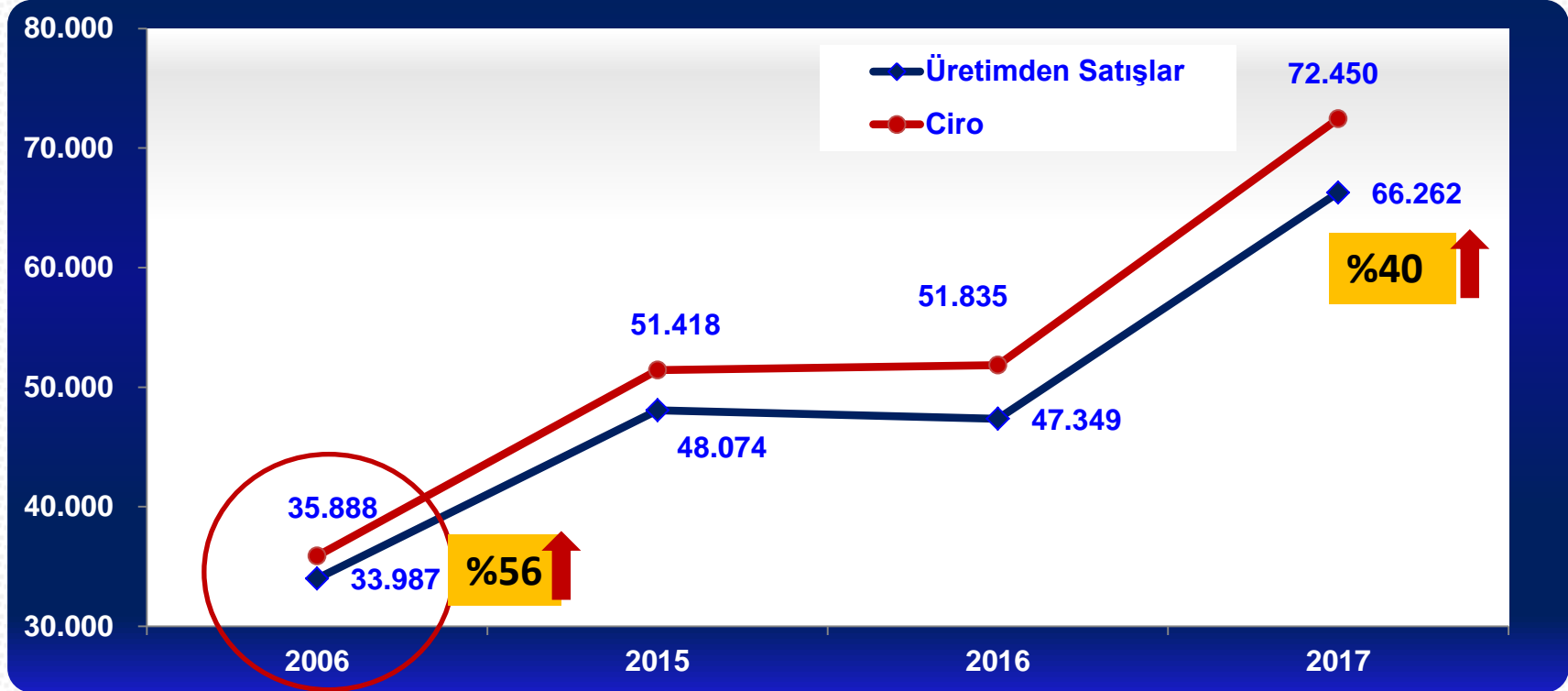
Temel verilere hem cari hem de reel yani enflasyondan arındırılmış olarak baktığımızda; 2017 yılında firmaların gösterdiği performansın, **son 10 yılın en iyisi** olduğu anlaşılmaktadır.

Cari Artış (%)	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Üretimden Satışlar	56,0	6,4	21,9	-25,3	-5,6	22,0	8,9	5,5	5,0	5,0	-2,0	40
İhracat (\$)	76,0	13,5	21,4	-37,0	-30,6	31,0	5,3	-19	12,0	-23,0	-15	24
İthalat (\$)	48,5	22,2	37,4	-46	-33,1	34,0	32,8	-3,7	-6,9	-19,0	-9,3	20
Türkiye Büyüme Oranı (%)	7,1	5,0	0,8	-4,7	8,5	11,1	4,8	8,5	5,2	6,1	3,2	7,4

1. Kredi Garanti Fonu (KGF) destekli TOBB Nefes Kredisi ile 250 milyar TL kredi desteđi
2. İstihdam Seferberliği
3. ÖTV ve KDV indirimi
4. Kur artışlarının ihracata olumlu etkisi
5. Eximbank'ın artan ve çeşitlenen destekleri
6. Rusya ile olan anlaşmazlığın sona ermesi
7. Darbe girişimi nedeniyle 2016 yılından gelen düşük baz etkisi
8. Reel sektörün zorlu koşullara alışmış dinamik yapısı
9. Gelişmiş ülkelerin ekonomisinde normalleşme ve Dünya ticaret hacmindeki artış

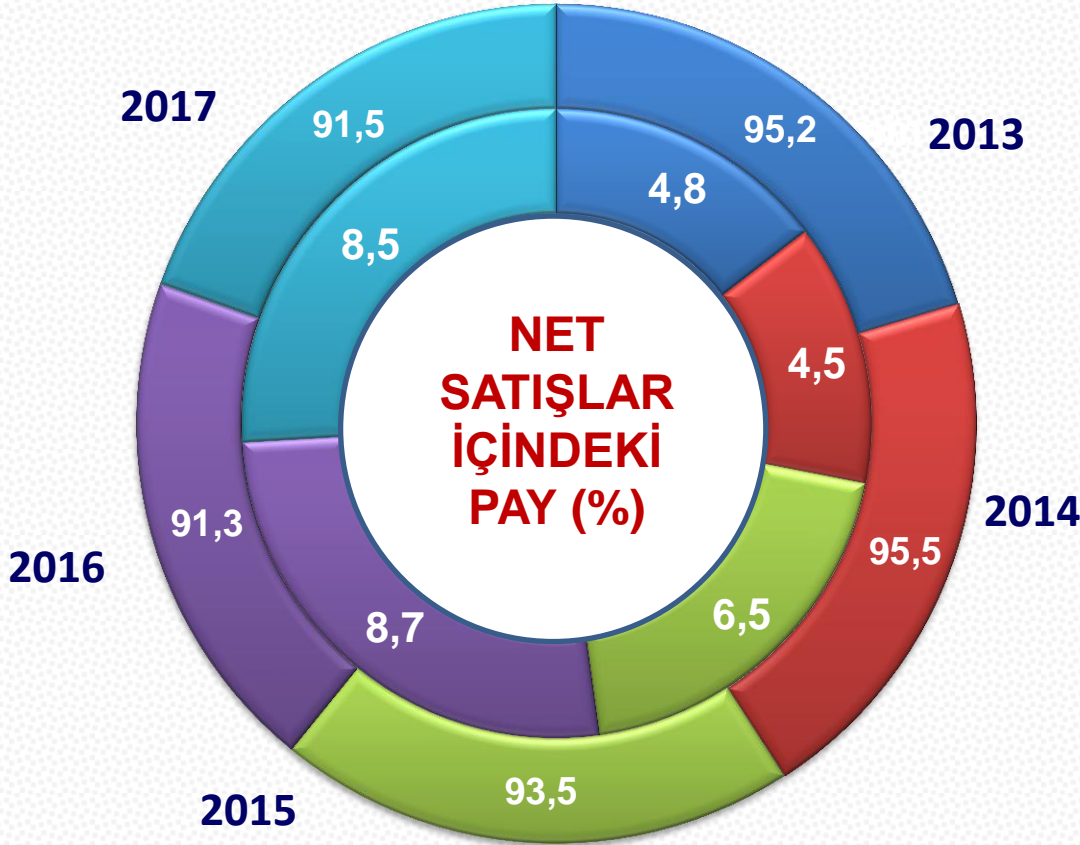

Firmaların toplam net satışları yani ciroları ve üretimden satışları, 2016 yılında sadece %1 artarken, 2017 yılında **%40** artmıştır.

Bu orandaki bir artışta, 2017 yılında verilen destekler, sağlanan kolaylıklar etkili olmuştur.

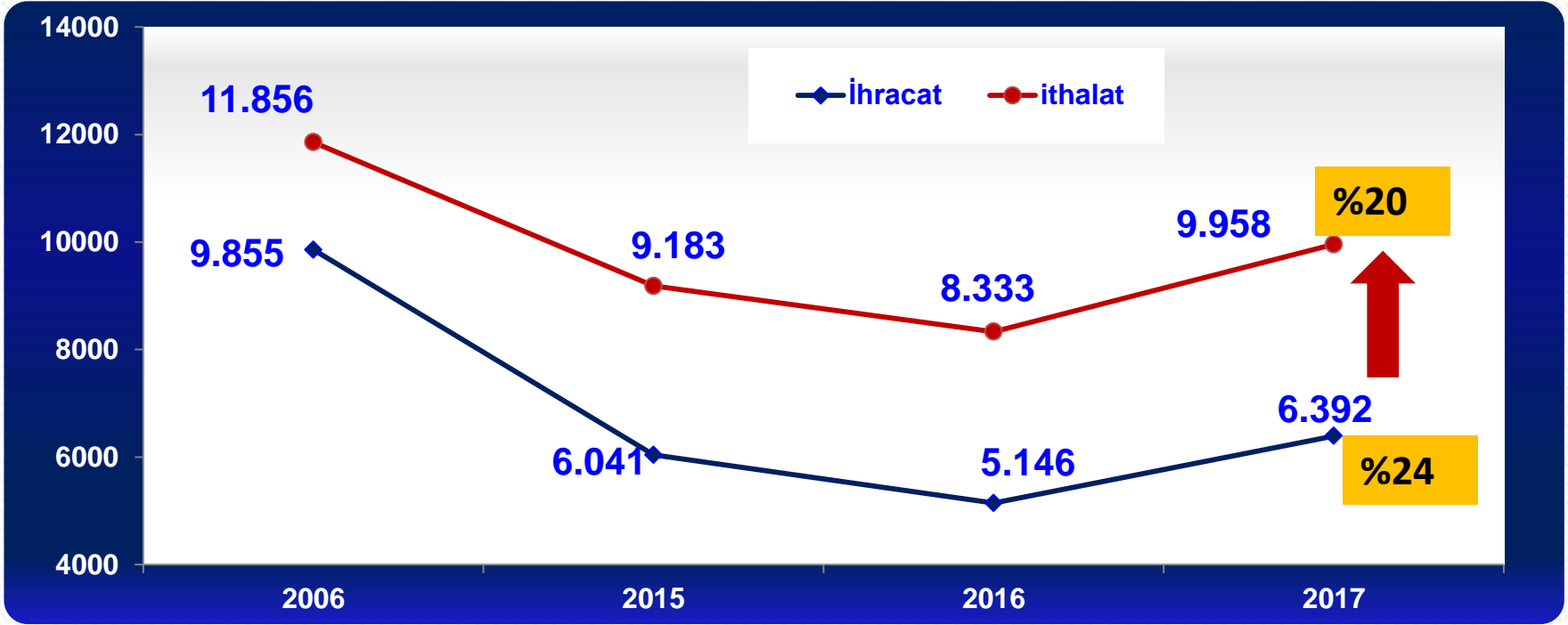
Niceliksel bu artış sevindirici olmakla birlikte, niteliksel olarak katma değerli üretimi artırmanın önemli olduğu bir süreçte olduğumuz unutulmamalıdır.

100 BÜYÜK FİRMANIN SATIŞLARININ DAĞILIMI (%)

100 büyük firmanın toplam satışları (ciro) içinde diğer satışların payı %5'lerden **%9'lara** yaklaşmıştır.

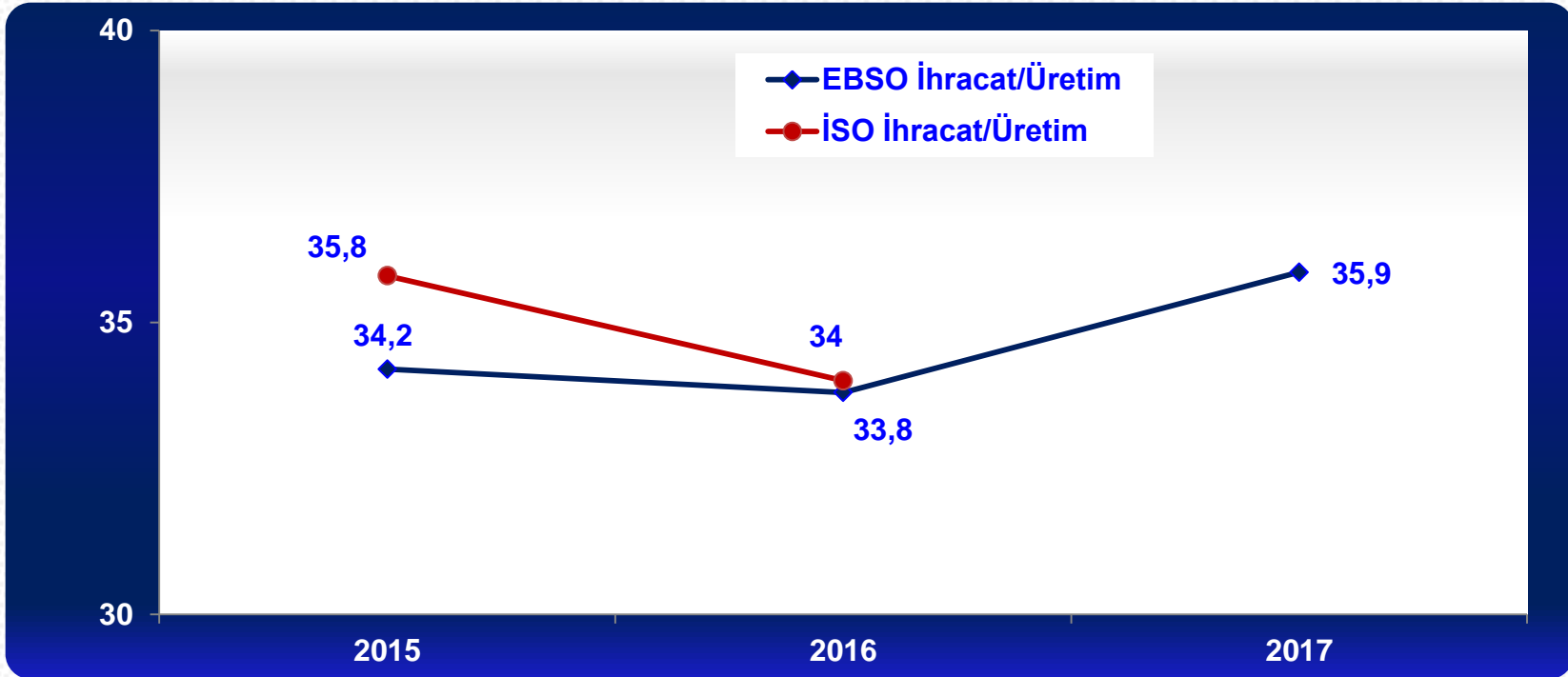
Ancak, 2017 yılındaki genel iyileşme bu veride de ortaya çıkmış, üretimin payında binde 2'lik bir olumlu yansıma gözlenmiştir.

İhracat pazarlarımızdaki siyasi ve ekonomik sıkıntılardan dolayı yaşanan daralmada tersine döndüğü ve son 2 yıla göre bir düzelme görünmektedir. Ancak, **ithalattaki artış bu iyileşmeyi gölgelemektedir.**

Kimya, gıda, kağıt-basım ve demir çelik net ithalatta, tekstil, taşıt, maden-toprak-mermer sektör grubu net ihracatta öne çıkmaktadır.

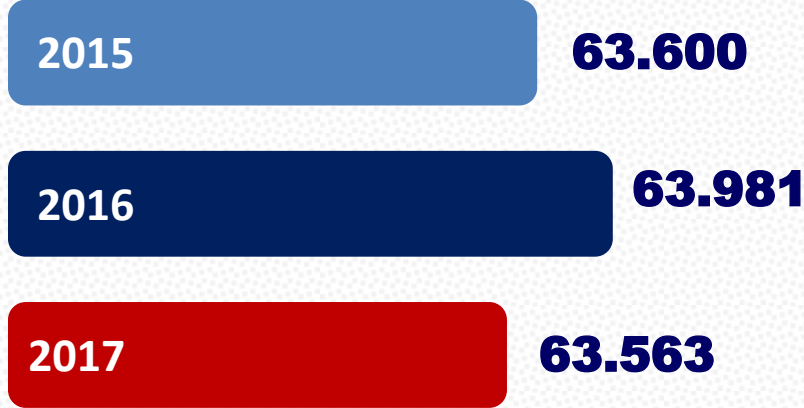
Orta gelir tuzağını aşabilmemiz için net ithalatçı sektörlerin ihtiyaç duyduğu ürün üretiminde yerleşmek, katma değeri büyütmek zorundayız.

Firmalarımız 2016 yılında, Türkiye genelinde olduğu gibi 100 dolarlık üretimin 34 dolarını ihraç ediyordu.

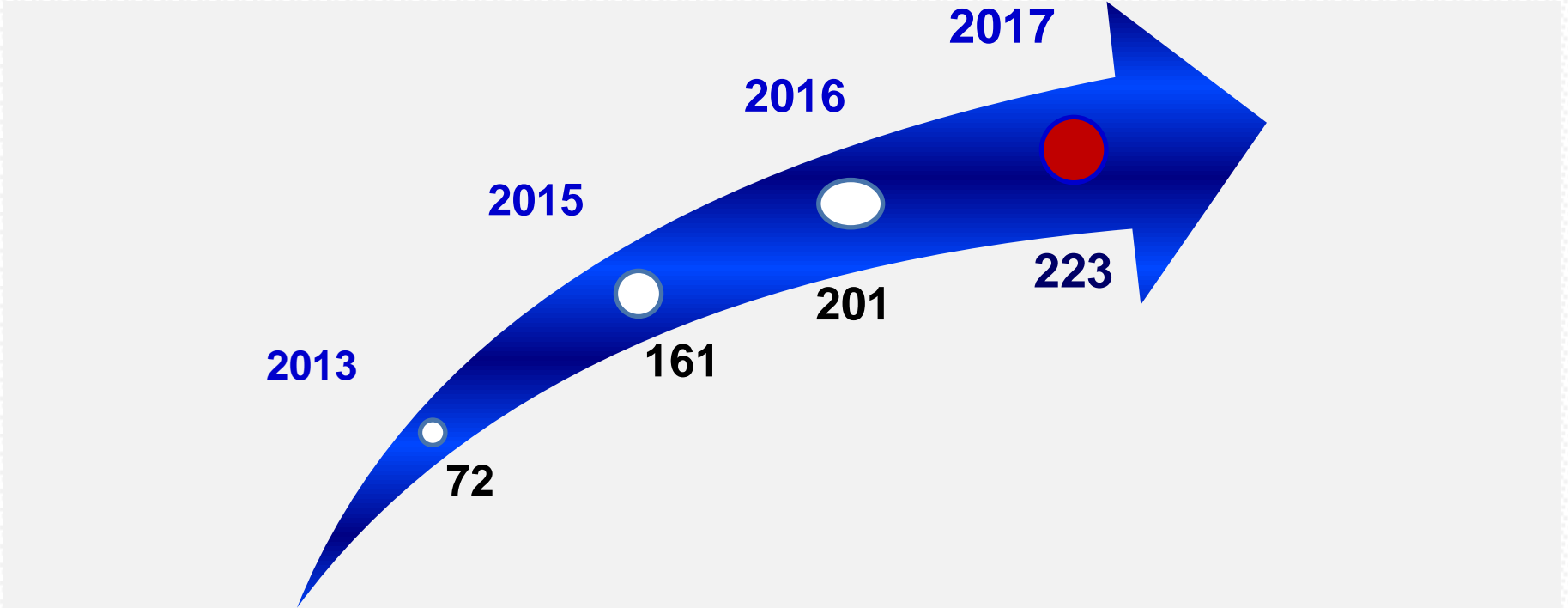
2017 yılında ise bu oran **%36**'ya çıkmıştır. Bu küçük ancak önemli gelişmede kur artışlarının etkisi belirleyici olmuştur.

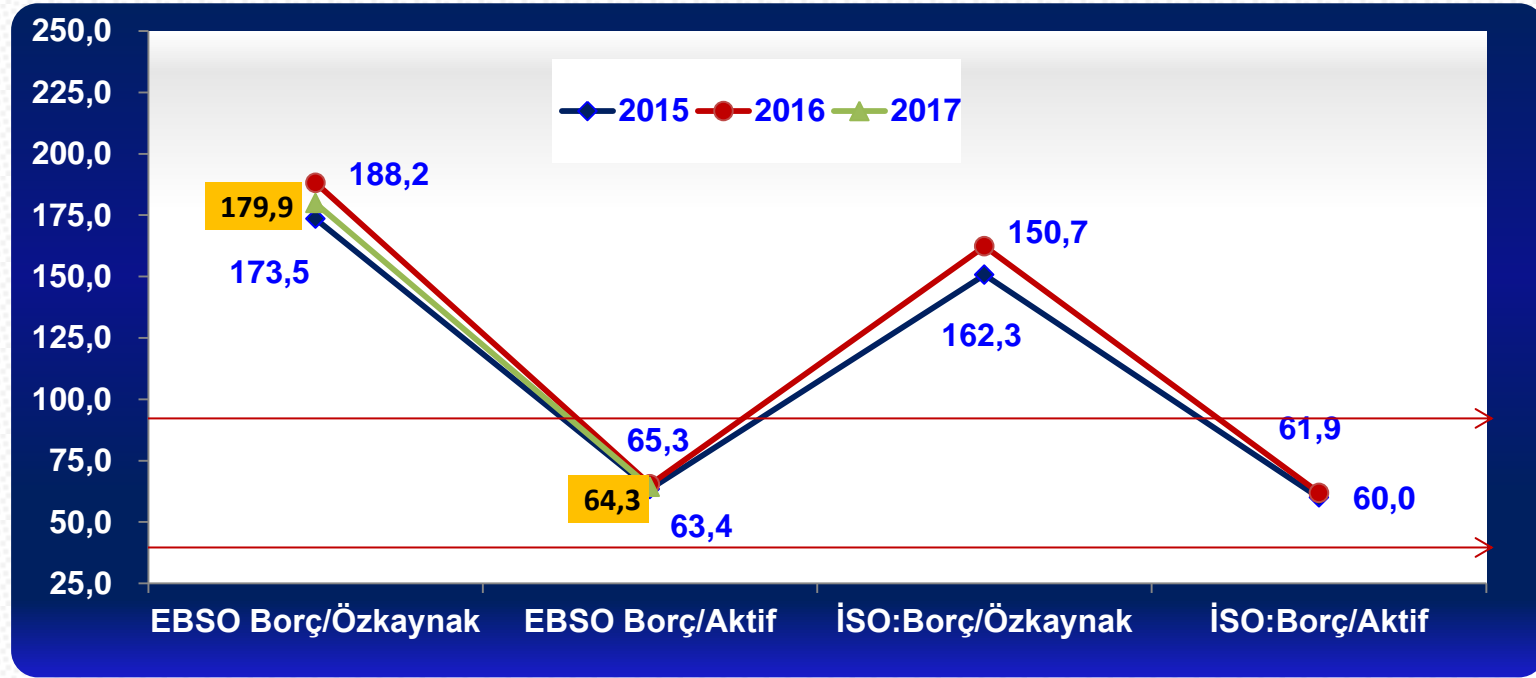
100 büyük firmanın istihdamındaki %1'lik azalışı; makine ve teçhizat yatırımlarında kısa sürede ve mevcut konjunktürde yüksek oranlı artış olmayacağı için, verimlilik artışları ile açıklamak yanlış olmayacaktır.

Bununla birlikte, Arz-Talep dengesindeki sorunlar hala çözüm beklemektedir.

Yüksek katma değerli üretime yönelik devlet desteklerinin bu kapsamda artırılması ve çeşitlendirilmesinin neticesini, **artış ivmesi yakalayan** Ar-Ge harcamalarında görmekteyiz.

2017 yılında 100 büyük firmamızın Ar-Ge giderlerinde, **%11**'lik bir artış gerçekleşmiştir. Taşıt sanayi, Kimya ve demir çelik-metal sektörleri Ar-Ge konusunda öne çıkmaktadır.

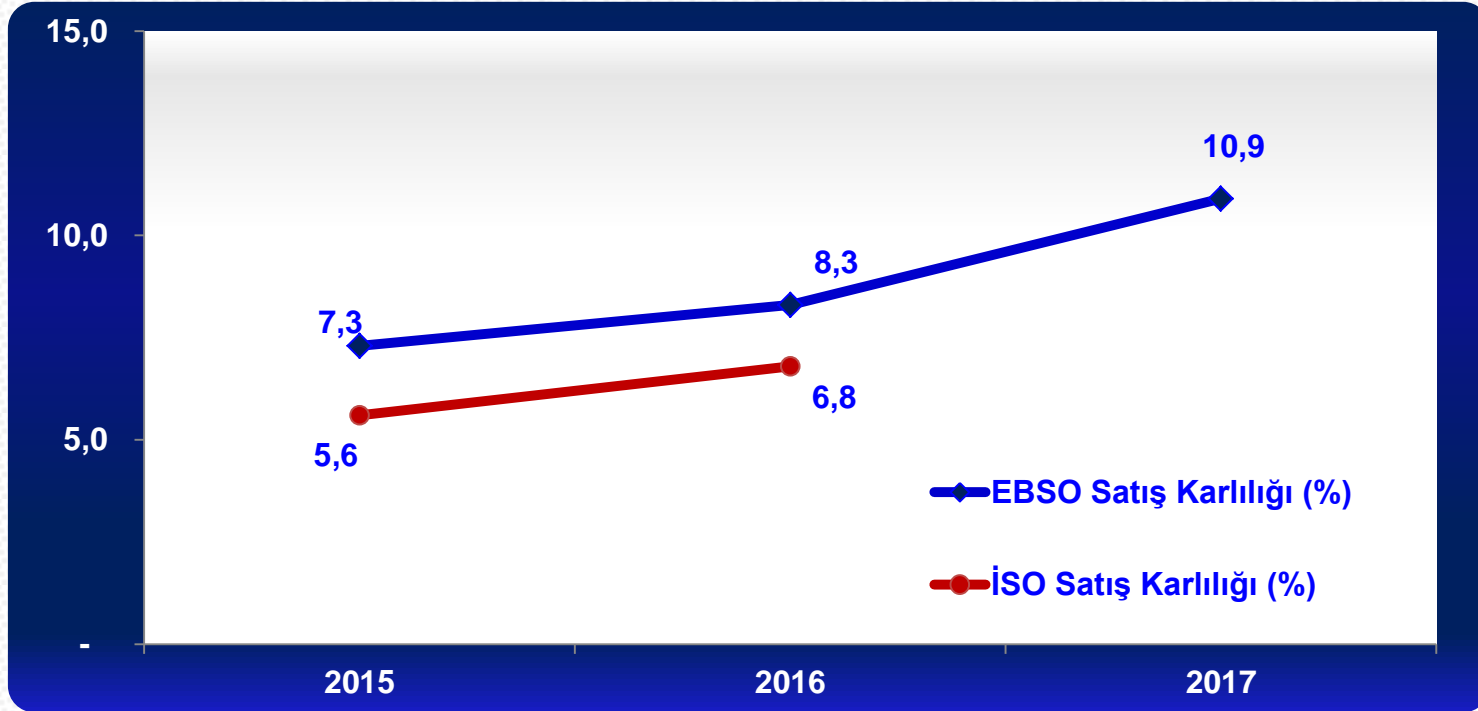

Borç/özkaynak oranı, firmaların finansman ihtiyacını özkaynaklarıyla mı yoksa borç yoluyla mı olduğunu anlamamızı sağlıyor. Oranın %100'ü aşması durumu risklidir. 2017 yılında firmalarımızın borçluluk performansında her ne kadar 9 puanlık bir azalış olsa da, risklerin artarak devam ettiği görülmektedir.

Borç/aktif oranı, işletmenin yatırımlarının finansmanında ne ölçüde borç kullanıldığını ifade eder. %50'nin altındaki oranlar tercih sebebidir.

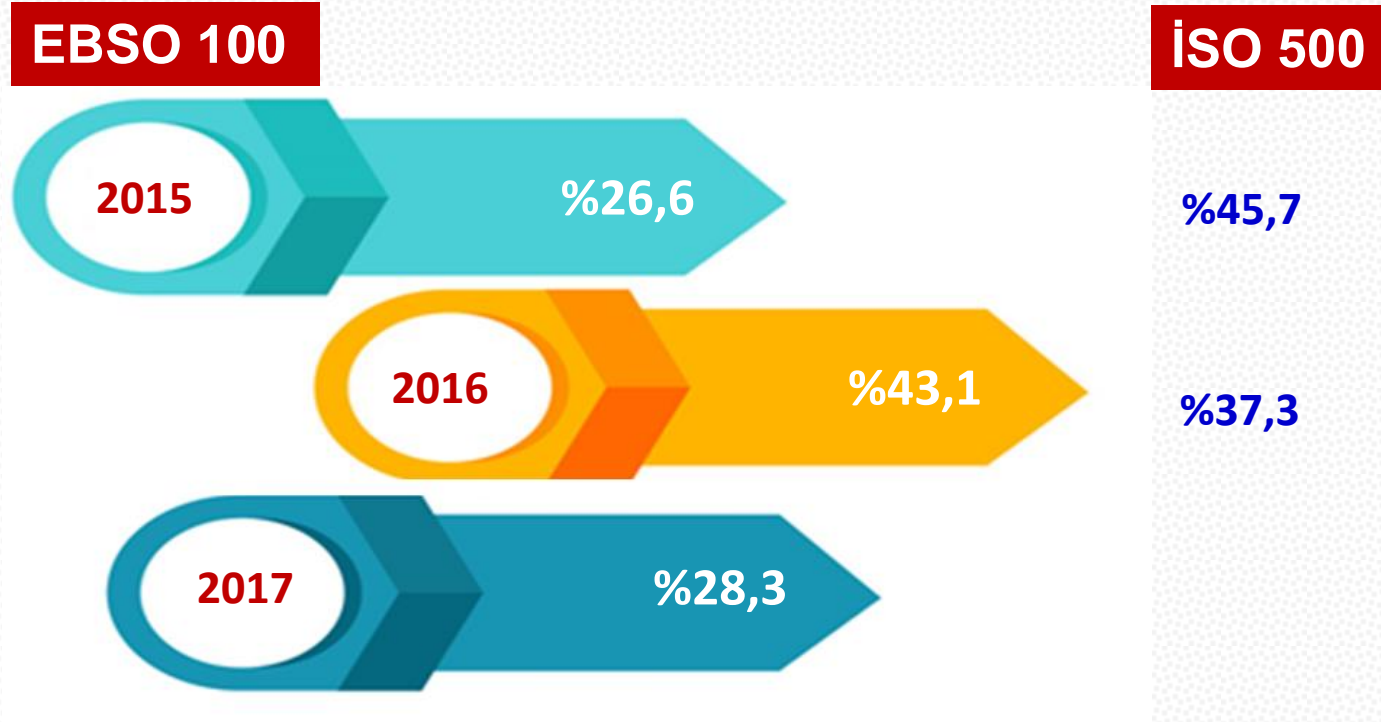
Firmalarımızın borç/aktif oranının **%60**'ın üstünde seyretmesi taşıdıkları riski de ortaya koymaktadır.

2010 öncesinde her iki oran da risk sınırının altında idi. Yaşanan bu gelişmede kur ve faiz politikalarının rolü sorgulanmak durumundadır.

Karlılık oranları, işletme kaynaklarının ne ölçüde etkin kullanıldığını gösterir. Satış karlılığında 2011 ile başlayan azalma eğilimi 2014 yılında üretim dışı faaliyetlerin etkisi ile yerini artışa bırakmıştı.

2017 yılında net satışların %40 artması sonucu, satış karlılığı da son yılların en yükseğine çıkarak **%10,9** olarak gerçekleşmiştir.

Dönem net karın faaliyet dışı gelirler içindeki payının %43'lerden **%28**'lere gerilemiş olması karda, iştilal konusu alanlardan elde edilen gelirin etkililiğini ortaya koymaktadır.

FİNANSMAN GİDERLERİNİN FAALİYET KAR/ZARARI İÇİNDEKİ PAYI

2015

2016

2017

EBSO 100**%54,3****%52,5****%31,7****İSO 500****%63,4****%55,4**

Sanayicimiz, geçmiş yıllarda faaliyet karının %50'sini aşan oranları finansman gideri için kullanırken, 2017 yılında bu oran **%31,7**'ye kadar gerilemiştir. Bu önemli bir düşüştür. Finansman maliyeti daha etkin yönetilmiştir. **Ama dünya ortalaması %16'dır.**

Borçluluk, kur dalgalanmaları ve faizlerdeki artışa rağmen sağlanan kredi destekleri ve üretim artışı bu gelişmede etkili olmuştur.

100 büyük firmanın **dörtte biri** kadar olan ve ortalama %75 oranında yabancı sermayeli firmaların özellikle finansman yönetiminde yerli firmalarımızdan çok daha başarılı olduğu görülmektedir.

Genel olarak sonuçlar, 100 büyük firmanın üretim ekonomisindeki performansını artırarak **son 10 yılın en iyisine** ulaştığını göstermektedir.

Bu gelişmede olumlu konjonktür, kredi ve istihdam destekleri ile **genişletici maliye politikası** belirleyici olmuştur.

Finansman yönetiminde kısmen iyileşme belirtileri olsa da, **özkaynak ve borçlanma sorunu**, yerli firmalarımızın en büyük riski olmaya devam etmektedir.

İhracat başarısının yanında ithalat artışı, **ithalata bağımlı üretimi** teyit ederken, somut, kalıcı, uzun vadeli önlemleri zorunlu kılmaktadır.

O nedenle, **yerli ve milli seferberliği**, **Proje bazlı teşvikler** geç kalınmış ama önemli adımlardır. Çünkü;

Piyasa değeri > Türkiye Milli Geliri

2017 yılı cirosu ilk 100 büyük firmanın cirosunun 11,5 katıdır.

Marka değil bir ülke olsa, ilk 20 ekonominin içinde.

KÜRESEL BOYUTTA;

- 1. Ortadoğu'daki gelişmeler ve özellikle de İran-İsrail-ABD arasındaki gerilim ve bunun petrol fiyatlarına yansımaları,**
- 2. Suriye üzerinden Rusya-ABD ilişkilerinin geleceği,**
- 3. ABD'nin korumacı ekonomi politikalarına karşı AB ve diğer ülkelerin alacağı önlemler,**
- 4. ABD'deki faiz ve likidite politikası,**
- 5. Euro/Dolar paritesindeki gelişmeler,**
- 6. Kırılgan ülkelerdeki gelişmeler ve bunun küresel sermaye hareketlerine etkileri,**

Kısacası, küresel konjonktür gelişmekte olan ülkeler aleyhine gelişiyor.

ULUSAL BOYUTTA;

1. Seçim sonuçları ve seçimlerin ardından nasıl bir ekonomi programının hayata geçirileceği,
2. Devasa boyutlara gelen bütçe açığının kontrolü için alınacak önlemlerin (vergi artışları, harcamalarda azalış) etkileri ve bütçe açığındaki gelişmeler,
3. Merkez Bankası'nın faiz ve likidite politikaları ile enflasyonla mücadeledeki başarı düzeyi,
4. Genel olarak mevduat ve kredi faizlerinin düzeyi,
5. Küresel spekülâtif sermaye hareketlerinin yönü ve bu süreçte Türkiye'ye yönelik risk algısında gelişmeler (sıcak para gelecek mi, gidecek mi?),
6. Bunlara bağlı olarak döviz kurlarında istikrarın sağlanıp sağlanmaması ve istikrarın hangi düzeyde sağlanacağı,
7. Kur ve petrol fiyatlarındaki artışın etkileri ve cari açığındaki gelişmeler,
8. Olağanüstü halin devamı veya kaldırılması,
9. Adalet sisteminde reform yapılıp yapılmaması,
10. AB ile ilişkilerin nasıl şekilleneceği

Kısacası yapacak çok şey, alınacak çok mesafe var.

Türkiye’de genel olarak niteliksel bir sıçramaya ihtiyaç vardır.

Adalet, eğitim, denetim, bürokrasi-liyakat reformu gerekiyor. Ayrıca, bunlarla eşanlı ekonomi reformuna ihtiyaç var. Dolayısıyla ekonomi boyutunda,

KISA VADEDE MAKRO EKONOMİK İSTİKRARIN SAĞLANMASI,
REFORMLARA ODAKLANILMASI

ORTA VADEDE KATMA DEĞERLİ ÜRETİM VE DİJİTALLEŞME YOL HARİTASI
BELİRLENMESİ

UZUN VADEDE EĞİTİM SİSTEMİNİN SANAYİ 4.0 SÜRECİNE GÖRE
KURGULANMASI

önem taşımaktadır.

Sanayiciler olarak, ülkemize olan inancımız da, üretim kararlılığımız da yeterince güçlüdür.

Dünya gerçekleri ile örtüşen sanayi stratejisi,

Toplumsal huzurun ve birlikteliğin yeniden sağlanması ile Türk ekonomisi gerçek gücünü gösterecektir.

Teşekkürler

@EYorgancilar

@ebsoorgtr